

حمام جنی و حسن آباد تهران

سبب کسادی کار و کاسبی حمام گردیده بود. حمام خوش ساخت و پاکیزه و مرتب واقع در چهارراه حسن آباد، به خاطر معروف به جنی بودنش به قول حمامی‌ها «نمی‌توانست آتش جنبش کند» ضرر می‌داد و هر کسی آن را اجاره می‌کرد خیلی زود به مالکش پس می‌داد. سرانجام حمام همراه با زمین متروکه بغلش که از بقایای گورستان یاد شده بود، در اختیار آتش‌نشانی قرار گرفت و نخستین اداره آتش‌نشانی که در آن موقع «آتش‌فشانی» می‌گفتند بنیاد نهاده شد.

در محل اداره آتش‌نشانی در چهارراه حسن آباد قبلاً گرمابه‌ای دایر بود که تهرانی‌های آن زمان می‌گفتند شب‌های جمعه از تون آن صدای «سوختم سوختم» برمی‌خیزد. از آنجا که پیش از ساختن حمام، محل مزبور گورستانی بود که در آن اموات خانواده‌های معروف و متشخص دفن می‌شدند، داخل گرمخانه حمام، با خزینه آب گرم آن که مشتریان در آن استحمام کرده غوطه می‌خوردند. دل‌اکها هم هر یک مشغول کاری هستند. چنین تعبیر می‌شد که تون حمام روی قبر یکی از اولیاءالله قرار گرفته و صدای دردمند و غمگین «سوختم سوختم» از اوست. تون (یا آتشدان یا کوره) حمام فضایی بود به مساحت پانزده تا بیست متر مربع که زیر خزینه (یا خزانه) آب گرم قرار داشت. تون‌تاب در جلوی کوره می‌نشست، مشتمت پهن و پشکل و برای روشن نگه داشتن آن کاه در آن می‌ریخت. گاهی هم با چوب آتش‌هایش را به هم می‌زد تا شعله‌ور شود. در پایان کار در کوره را گل می‌گرفت تا حرارتش دوام پیدا کند. «تیون» هم یک دیگ سینی مانند مسی بود که در کف خزینه کار گذاشته می‌شد. مکانی متصف به چنین صفاتی

حسن آباد در آینه تاریخ

یکی از محله‌های قدیمی تهران که امروز یکی از اجزای منطقه ۱۱ شهرداری تهران محسوب می‌شود. حسن آباد در مرکز شهر بزرگ تهران جای گرفته و در همسایگی منیریه محله قدیمی معروف دیگر این شهر قرار دارد. در منطقه ۱۱ میدانی نیز به نام حسن آباد وجود دارد که پس از انقلاب اسلامی به «میدان ۳۱ شهریور» تغییر نام یافته است. این میدان از میداندین تاریخی و سنتی تهران است که بنیاد آن به دوره قاجاریان بر می‌گردد. میرزا یوسف آشتیانی این محل را که آخرین حد شمالی تهران در آن زمان بود به نام پسرش میرزا حسن مستوفی الممالک بنیاد نهاد. در فاصله سال‌های ۱۳۰۳ تا ۱۳۱۲ هجری قمری (۱۲۶۴ - ۱۲۷۳ خ.) چهار ساختمان با اقتباس از پالادیو، معمار معروف دوره رنسانس از چهار سوی آن بنا نهاده شد. یکی از آنها را تخریب و به جای آن در سال ۱۳۴۵ خورشیدی ساختمانی چند طبقه برای بانک ملی ساختند اما بقیه از ویرانی مصون مانده و در فهرست آثار ملی قرار گرفتند. همان طور که در بالا نوشته شد گورستانی همتای قبرستان ظهیرالدوله در آن قرار داشت و چند شهید راه آزادی و مشروطیت چون میرزا جهانگیرخان

صوراسرافیل و ملک‌المتکلمین در آن آرام گرفته‌اند. در طی بازسازی این میدان تاریخی، تمام خیابان‌هایی که منتهی به میدان می‌شدند، سنگفرش شده و عبور و مرور خودروها تنها از طریق زیرگذر شمال به جنوب آن که خیابان حافظ را به خیابان وحدت اسلامی متصل می‌کند، انجام می‌گیرد. میدان حسن آباد امروزه با یک ایستگاه مترو با بقیه نقاط شهر ارتباط دارد، و از شمال به پل حافظ، از شرق به خیابان وحدت اسلامی، از غرب به خیابان ولیعصر، و از جنوب به خیابان ابوسعید منتهی می‌گردد.

